

Rappellulykkene på Presten og i Innerdalen 2000

Rappellulykkene på Presten og i Innerdalen 2000.

"Den sikre siden" nr 4/2000.

Det skjedde to dødsulykker sommeren 2000, begge i forbindelse med rappell. Den 10. juni omkom 30-åringen Pål E. Caspersen på Presten i Lofoten, mens 24 år gamle Vegard Mjøen mistet livet i Innerdalen 18. juli. Hendelsesforløpet fra Presten er best kjent, fordi det her var flere klatrere i umiddelbar nærhet som så hva som skjedde. I Innerdalen ble begge de tilstedeværende klatrerne involvert i ulykka. Den overlevende kan imidlertid huske store deler av det som skjedde, slik at mange av detaljene er klarlagt også her.

Presten 10. Juni.

Ulykka i Lofoten skjedde under rappell fra Vestpillaren på Presten. Dette er en lang Lofotklassiker, 12 taulengder med stort sett rein granittklatring på 5- og 6-tallet. Taulaget på to hadde i likhet med flere andre i veggen bestemt seg for å snu på grunn av innkommende uvær. De startet rappellen fra 6. taulengde, forsterket et gammelt rappellfeste på "Travershylla" under denne og kom seg deretter ned til øvre, venstre del av "Storhylla" i tiltakende regnvær. Storhylla er en stor, gresskledd skrårampe der gresset er brutt et sted av et 10-12 meter bredt og omlag 15 meter høyt sva. Under svaet er det ei smal hylle og i høyre kant av denne er det et fast rappellfeste. De to valgte å rappellere ned hit, og som feste la de ei 120 cm slynge rundt ei stor blokk, med ubelastet backup til blokka bak. Rappellblokka sto i jord og gress øverst på svaet, lent bakover mot neste blokk. Den var omtrent 1,5 meter høy, breiest i bunnen, smal mot toppen, og anslått til ca 1 kubikkmeter, dvs rundt 2,5 tonn. Blokka ble testet omhyggelig før rappellene.

Presten sett fra nord, med Vestpillaren i Silhuett. Storhylla er noe under midten av veggen. Samtidig kom et annet taulag forbi på løpende forankring, på veg over fra utsteget på "Ypperstepresten". Førstemann her laget stand på bortsida av svaet og tilbød "skyss" på eget tau, men de to syntes det var greiest å fullføre rappellen. I stedet ble de enige om at toeren i det "løpende" taulaget skulle rigge ned og ta med rappellfestet for dem. Førstemann i ulykkestaulaget rappellerte rett ned svaet uten problemer, gikk langs den smale hylla bort til det faste rappellfestet og koplet seg ut av rappelltauet. Deretter koplet omkomne ut backupslynge og gikk etter, samtidig med at siste person i det løpende taulaget kom ned forbi rappellblokka. I stedet for å gå rett ned, valgte omkomne å skrå nedover svaet direkte mot det faste rappellfestet. Han fikk litt problemer med dette pga vått sva. Nær bunnen av svaet tok han derfor kursen mer nedover igjen. I samme øyeblikk så klatreren oppe ved rappellblokka at den var i bevegelse, og ropte ut. Hun hev seg refleksmessig i retning blokka for å stoppe den, men var uten muligheter til dette. Blokka tippet over til siden og sneiet henne før den rutsjet ned svaet. Hun ble liggende på svaet i stramt tau, og slapp unna med klemskader på leggen.

Han som hang i rappellen fikk akkurat tid til å registrere at blokka kom. Han falt de par meterne ned på hylla og rakk å lande på baken før blokka raste forbi han og ut i lufta. I samme sekund ble tauet stramt og han ble rykket ut av hylla med voldsom kraft. Han falt de ca 150 meterne ned til foten av fjellveggen og omkom i fallet.

Innerdalen 18. Juli.

Omstendighetene ved ulykka i Innerdalen var nokså like. Også her hadde et taulag på to bestemt seg for å snu på ruta en dag med fuktig vær, i dette tilfellet i øvre halvdel av "Neglen" på Renndalskammen. Ruta har klatring på 3- og 4-tallet, noe vanskeligere i toppen. De to snudde fra ei hylle i toppen av 3.

taulengde, og skulle rappellere 10 - 12 m ned til en åpen renneformasjon til side for ruta for så å gå videre nedover. Den korte rappellen gikk ned langs et parti med hyller det var mulig å gå nedover, men såpass bratt at de valgte å legge opp et rappelltau. Tauet ble lagt over ei blokk som lå langs fjellveggen innerst på hylla. Den var flere meter brei og flat oppå, men lavest inn mot veggen og med et lite hakk det var naturlig å legge tauet i. Klatrerne vurderte den ikke som et fullgodt rappellfeste, men mer som støtteforankring.

Rennalskammen sett fra Innerdals-hytta. Ulykkesstedet er øverst i skyggepartiet midt i bildet.

Fordi blokka var så brei, måtte klatrerne gå noen meter nedover til ei ny hylle for å få samlet tauene i taubremesen. Førstemann ned startet derfor med bare den ene tauenden inne på taubremesen (sticht), mens andremann holdt tauet på plass. Et par meter lenger nede fikk han samlet tauendene, koplet begge to inn på taubremesen og gikk de siste 7-8 meterne på vanlig rappell. Da han landet, tok han den ene tauenden ut av stichten og beholdt den andre innpå for å holde tauet mens andremann gikk ut på enkelttau de første meterne ned fra rappellfestet. Andremann brukte samme metode og sikret seg selv på en sticht mens førstemann holdt tauet på plass. På dette stadiet var klatrerne altså koplet på hver sin del tauet med hver sin taubremse. Nede ved hylla der det var naturlig samle tauendene, kom andremann i ubalanse og fikk et rykk i tauet. Rykket og endret belastningsretning førte til at tauet glapp av blokka, og klatreren falt ned over avsatsene og videre nedover renneformasjonen. Fordi førstemann sto usikret og med tauet inne på egen taubremse, ble han rykket med. Fallet fortsatte ned over gresshyller og brattere skrenter og endte i ura ca 120 meter lenger ned. Førstemann slo hodet såpass kraftig at hjelmen ble knust, brakk nakken og omkom umiddelbart. Den andre klatreren har klart seg godt etter omstendighetene, men fikk bruddskader i ribbein, bekken, kne, ankel og hæl.

Merknad.

Årsaksforholdet ved ulykkene er sammensatt, og i begge tilfeller er det et komplekst sett av vurderinger og ytre omstendigheter som har spilt inn. Det fører for langt å analysere alle enkeltheter her, men hendelsesforløpene alene gir grunn til ettertanke for oss alle. Det som står fast, er det triste faktum at to unge og ressursrike mennesker er omkommet. Omstendighetene bekrefter at rappellering er en svært utsatt del av klatreturen, der marginene for feil er svært knappe. Vi kommer tilbake med en mer systematisk gjennomgang av rappellsituasjoner og erfaringer fra disse i neste Norsk klatring. Noen flere detaljer og kommentarer til de to ulykkene i sommer er tatt med i ulykkesrapportene som er tilgjengelige på www.klatring.no.

-st. 24.8.00